



## LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

### PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KAUNO APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO JONAVOS RAJONO POLICIJOS KOMISARIATĄ IR POLICIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2020-04-09 Nr. 4D-2018/1-864  
Vilnius

#### SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas, pareiškėjas) skundą (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Jonavos rajono policijos komisariato (toliau vadinama ir – Kauno AVPK Jonavos rajono PK, Kauno apskr. VPK Jonavos r. PK) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai itin dažnai lankantis Pareiškėjo gyvenamojoje vietoje nakties metu, ir dėl Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama ir – PD, LR Policijos Departamentas, Policijos Departamentas) bei Kauno AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant jo kreipimuisi.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „2018-07-04 LR Policijos Departamentas atsiuntė sprendimą pareiškėjui el. paštu [...], kuris nepasirašytas saugiu elektroniniu parašu (ADOC) ir jame teigiama, kad tai galutinis neskundžiamas Europos Sąjungos teritorijoje sprendimas, kas prieštarauja LR Konstitucijos 33 straipsnio 2 daliai, bei Europos Sąjungos teisės aktams, kurie turi viršenybės principą prieš LR teisės aktus“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2018-07-04 [...] sprendime teigiama, kad pareiškėjui yra atsakyta į visus klausimus, tačiau tai neatitinka tikrovės“;

2.3. „Pareiškėjas 2018-04-11 kreipėsi į skundžiamą instituciją [*Kauno AVPK Jonavos rajono PK*] prašymu suteikti informaciją: [...]. Faktiškai tik pareiškėjas ir jo vaikai yra tikrinami kas naktį pagal 2018-04-11 prašymo turinį. Faktiškai neatsakyta, kodėl nuspręsta tikrinti kas naktį pareiškėją ir trikdyti jo vaikų interesus, tuo Lietuvos Respublika neužtikrina vaikų ramybę naktį. Faktiškai nepateikta informacija apie viešuosius asmenis – policijos pareigūnus, kurie tikrina pareiškėją kas naktį. Faktiškai neatsakyta, kodėl nuspręsta tikrinti pareiškėją kas naktį, o kitus pasirinktinai, tuo pareiškėjas ir jo šeima galimai diskriminuojami“;

2.4. „Pareiškėjas kreipdamasis į skundžiamą instituciją prašė pateikti informaciją – kokie pareigūnai vykdo šią akciją-patikrinimą (pareigos, pavardės, vardai) nurodant kas naktį visus atvykusius pareigūnus nuo pat pradžių, kadangi jie neprisistato. Jokio atsakymo kodėl nepateiktas atsakymas skundžiama institucija nenurodo“;

2.5. „Tiek 2018-04-13, tiek 2018-07-04 sprendimai be apskundimo tvarkos. [...]. Be to jie abu pateikti nepasirašyti saugiu e. parašu (ADOC).“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

## TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, tyrimas bus atliekamas ir išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

4.1. dėl Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai itin dažnai nakties metu lankantis Pareiškėjo gyvenamojoje vietoje;

4.2. dėl PD ir Kauno AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimusis.

### **Dėl Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai itin dažnai nakties metu lankantis Pareiškėjo gyvenamojoje vietoje**

#### *Skundo dalies tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės*

5. Seimo kontrolierius 2018 m. liepos 12 d. raštu Nr. 4D-2018/1-864/3D-1906 kreipėsi į Kauno apskrities vyriausiąjį policijos komisariatą (toliau vadinama ir – Kauno AVPK, Kauno apskr. VPK) prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2018 m. liepos 31 d. Seimo kontrolierius gavo 2018 m. liepos 30 d. Kauno AVPK raštą Nr. 20-S-48425(1.16E) (toliau vadinama ir – Kauno AVPK atsakymas).

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

5.1. „Kauno apskr. VPK Jonavos r. PK pareigūnai tikrino Pareiškėją pagal Kauno apygardos probacijos tarnybos Savivaldybių probacijos skyriaus (toliau – KAPTSPS) 2018-03-02 pateiktą informaciją [...] dėl Kauno apygardos teismo 2018-02-09 sprendimo baudžiamojoje byloje [...] (Pareiškėjui skirta laisvės apribojimo bausmė, įpareigojant jį nakties metu būti gyvenamojoje vietoje) vykdymo. Įsiteisėję Lietuvos Respublikos teismų sprendimai yra privalomi visoms valstybės valdžios institucijoms, pareigūnams ir tarnautojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems juridiniams bei fiziniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje [...]. Pareiškėjo tikrinimai vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos policijos įstatymo 23 str. 1 d. 3 p. nuostatomis.“

5.2. „Pagal Kauno apygardos teismo 2018-02-09 sprendimą baudžiamojoje byloje [...] Pareiškėjas privalėjo kiekvieną dieną būti namuose nuo 22 val. iki 6 val., todėl policijos pareigūnai, tikrindami, kaip Pareiškėjas vykdo teismo jam skirtą laisvės apribojimo bausmę, turėjo teisę ir galėjo Pareiškėją tikrinti kasnakt, tačiau, pagal turimus duomenis, jis kasnakt tikrinamas nebuvo. Pareiškėjo tikrinimų dažnis pasirinktas atsižvelgiant į jo polinkį daryti teisės pažeidimus ir nusikalstamas veikas – jis keletą kartų nuteistas už nusikalstamas veikas ir dešimtis kartų baustas už įvairius administracinius teisės pažeidimus ir nusižengimus.“

5.3. Kauno apygardos probacijos tarnybos Savivaldybių probacijos skyriaus 2018 m. vasario 26 d. rašte Nr. J4-340, adresuotame Kauno AVPK, nurodoma: „[...] pranešame, kad 2017-11-06 Kauno apylinkės teismo nuosprendžio nuorašas dėl pil. X [...], kuris pripažintas kaltu [...] sumažinta 1/3 ir paskirta galutinė 4 mėnesiai laisvės apribojimo bausmė, įpareigojant nuo 22 val. iki 6 val. būti namuose, jei tai nesusiję su darbu arba mokymusi [...]. *Bausmės pabaiga 2018-06-23.* [...] prašome ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo pranešimo apie asmens įtraukimą į Probacijos tarnybos registrą gavimo dienos elektroninėmis ryšio priemonėmis arba raštu informuoti Kauno apygardos probacijos tarnybos Savivaldybių probacijos skyrių, ar asmuo gyvena pranešime nurodytu adresu bei kitą reikšmingą informaciją, užfiksavus, kad asmuo nesilaiko teismo įpareigojimų, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas elektroninėmis ryšio priemonėmis arba raštu apie tai informuoti Savivaldybių probacijos skyrių.“

5.4. Pareiškėjo buvimo namuose nakties metu faktas buvo tikrinamas nuo 2018 m. kovo 27 d. iki 2018 m. liepos 20 d. beveik kiekvieną naktį; jei kažkurią naktį / kelias naktis patikrinimas

neįvykdavo, tai kitą naktį policijos pareigūnai Pareiškėjo namuose apsilankydavo du kartus.

### *Skundo dalies tyrimui reikšmingi teisės aktai*

6. Lietuvos Respublikos probacijos įstatymo (toliau vadinama ir – PĮ; įstatymo redakcija, galiojusi nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2018 m. spalio 1 d.):

6.1. *2 straipsnis „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“* – „5. **Probacija** – sąlyginė alternatyva paskirtai laisvės atėmimo bausmei (bausmės vykdymo atidėjimas ir lygtinis paleidimas iš pataisos įstaigų), kurios metu vykdoma probuojamojo priežiūra. [...] 8. **Probuojamojo elgesio kontrolė** – priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti probuojamajam nustatytų probacijos sąlygų laikymąsi, visuma. [...]“;

6.2. *4 straipsnis „Probacijos tikslas ir principai“* – „1. Probacijos tikslas – užtikrinti veiksmingą probuojamųjų resocializaciją ir mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvą. 2. Probacijos vykdymas grindžiamas šiais principais: [...] 3) pagarbos žmogaus teisėms, minimalios intervencijos ir proporcingumo; tai yra proporcingų ir veiksmingų priemonių taikymas probuojamajam pataisos procese neapribojant jo teisių ir laisvių, jei tai nėra pagrįsta ir būtina probacijos tikslui pasiekti; 4) bendradarbiavimo, subsidiarumo ir savanorystės skatinimo; tai yra į probacijos veiklą aktyviau įtraukiamos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, organizacijos, patikimi savanoriai ir kuriami bendradarbiavimo ryšiai; [...]“;

6.3. *5 straipsnis „Probaciją vykdančios institucijos“* – „Teismo sprendimus, kuriais paskirta probacija, ir probuojamųjų priežiūrą vykdo probacijos tarnybos. Šios tarnybos turi ir kitų įstatymų nustatytų įgaliojimų“;

6.4. *6 straipsnis „Institucinis bendradarbiavimas vykdant probaciją“* – „1. Probacijos tarnybos bendradarbiauja su valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis. 2. Policijos įstaigos vykdo probuojamųjų, kurių buvimo vieta nežinoma, paiešką, praneša probacijos tarnyboms apie probuojamųjų padarytus administracinius nusižengimus ir probuojamiesiems pradėtus ikiteisminius tyrimus. [...]“;

6.5. *16 straipsnis „Probuotojų teisės ir pareigos vykdant probaciją“* – „2. Probuotojai privalo: 1) užtikrinti probuojamųjų priežiūros vykdymą; [...]“;

6.6. *17 straipsnis „Probuojamojo priežiūros planavimas“* – „1. Probuotojas sudaro individualų probuojamojo priežiūros planą. Sudarant šį planą, turi dalyvauti probuojamasis, [...]. 2. Individualus probuojamojo priežiūros planas sudaromas atsižvelgiant į paskirtas probacijos sąlygas, probuojamojo rizikos lygį, kriminogeninius veiksnius. [...] 3. Individualiame probuojamojo priežiūros plane turi būti nustatyta: 1) probuojamojo resocializacijos ilgalaikiai tikslai, priemonės ir jų įgyvendinimo terminai; 2) priemonės, padėsiančios probuojamajam įvykdyti probacijos sąlygas, ir jų įgyvendinimo terminai; 3) probuojamojo elgesio kontrolės priemonės ir jų vykdymo intensyvumas; [...]. [...] 5. Probuojamasis su individualiu probuojamojo priežiūros planu supažindinamas pasirašytinai. Su individualiu nepilnamečio probuojamojo priežiūros planu pasirašytinai supažindinami ir nepilnamečio probuojamojo atstovai pagal įstatymą. [...]“;

6.7. *21 straipsnis „Probuojamųjų elgesio kontrolė“* – 1. Probuojamųjų elgesio kontrolę sudaro: [...] 2) probuojamiesiems nustatytų probacijos sąlygų vykdymo tikrinimas; [...].“

7. Lietuvos Respublikos policijos įstatymo (toliau vadinama ir – Policijos įstatymas; įstatymo redakcija, galiojusi nuo 2018 m. kovo 1 d. iki 2019 m. gegužės 1 d.):

7.1. *4 straipsnis „Policijos veiklos principai“* – „1. Policija, vadovaudamasi įstatymais ir kitais teisės aktais ir įgyvendindama policijos uždavinius, nešališkai gina visus asmenis, esančius Lietuvos Respublikos teritorijoje, nepaisydama jų rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės ar turtinės padėties, religijos ar tikėjimo, įsitikinimų, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, negalios, amžiaus, lytinės orientacijos. 2. Policijos veikla grindžiama profesinės etikos, pagarbos žmogaus teisėms, humanizmo, visuomenės moralės, teisėtumo, politinio neutralumo, veiklos

viešumo ir konfidencialumo derinimo, tarnybinio pavaldumo, subsidiarumo, taip pat prievartos naudojimo tik būtiniais atvejais ir jos panaudojimo proporcingumo principais“;

7.2. 23 straipsnis „Pareigūnų teisės įgyvendinant nusikalstamų veikų ar administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų) prevenciją“ – „1. Pareigūnas, įgyvendindamas nusikalstamų veikų ar administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų) prevenciją, turi teisę: [...] 3) bet kuriuo paros metu įeiti į nuteisto asmens ar asmens, kuriam paskirta kardomoji priemonė – namų areštas, ar asmens, kuriam taikomos prevencinio poveikio priemonės pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, gyvenamąsias patalpas, kai tai yra susiję su teismo priimto nuosprendžio ar paskirto įpareigojimo vykdymu, tikrinti ten esančių asmenų dokumentus, taip pat kviešti ir (ar) pristatyti jį į policiją, kontroliuoti, kaip jis laikosi įstatymų ir (ar) teismo nustatytų apribojimų; [...]“

### ***Skundo dalies tyrimui reikšminga teismų praktika***

8. 2000 m. gruodžio 6 d., 2004 m. sausio 26 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2008 m. kovo 15 d., 2009 m. kovo 2 d., 2011 m. sausio 31 d., 2011 m. liepos 7 d., 2013 m. sausio 25 d., 2013 m. gruodžio 6 d., 2017 m. gegužės 30 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimai:

„Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą pažymėta, kad pagal Konstituciją riboti asmens teisės ir laisvės, [...], galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo. [...] pažymėtina, jog konstitucinis proporcingumo principas yra vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų, kuris suponuoja tai, kad nustatant teisinius apribojimus ir atsakomybę už teisės pažeidimus privalu paisyti protingumo reikalavimo, taip pat proporcingumo principo; už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti.“

### ***Skundo dalies tyrimo išvados***

9. Pareiškėjas abejoja, ar Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnai teisėtai ir pagrįstai itin dažnai tikrino jo buvimą gyvenamojoje vietoje nuo 22 iki 6 valandos, taip trikdydami ne tik Pareiškėjo, bet ir kartu gyvenančių asmenų (taip pat ir mažamečių vaikų) poilsį.

10. Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnai nurodė, kad Kauno apylinkės teismo 2017 m. lapkričio 6 d. nuosprendžiu, Kauno apygardos teismo 2018 m. vasario 9 d. nutartimi (toliau vadinama ir – teismų sprendimai) Pareiškėjas buvo įpareigotas būti gyvenamojoje vietoje nuo 22 val. iki 6 val., todėl jie, vadovaudamiesi Policijos įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 3 punktu, kuriame, be kita ko, nustatyta, kad *policijos pareigūnas, įgyvendindamas nusikalstamų veikų ar administracinių teisės pažeidimų (nusižengimų) prevenciją, turi teisę bet kuriuo paros metu įeiti į nuteisto asmens ar asmens, kuriam paskirta kardomoji priemonė – namų areštas, ar asmens, kuriam taikomos prevencinio poveikio priemonės pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, gyvenamąsias patalpas, kai tai yra susiję su teismo priimto nuosprendžio ar paskirto įpareigojimo vykdymu, tikrinti ten esančių asmenų dokumentus, taip pat kviešti ir (ar) pristatyti jį į policiją, kontroliuoti, kaip jis laikosi įstatymų ir (ar) teismo nustatytų apribojimų, lankėsi Pareiškėjo namuose. Tai leidžia teigti, kad Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnai formaliai turėjo teisę nuo 2018 m. kovo 27 d. iki 2018 m. birželio 23 d. nakties metu lankyti Pareiškėją namuose, tačiau tuomet nėra aišku, kodėl policijos pareigūnai apsilankymus Pareiškėjo namuose nakties metu tęsė iki 2018 m. liepos 20 d., nors teismų sprendimais įtvirtinto įpareigojimo, t. y., būti gyvenamojoje vietoje nuo 22 iki 6 valandos, jis turėjo laikytis tik iki*

2018 m. birželio 23 d. (šios pažymos 5.3 punktas). Šios aplinkybės leidžia teigti, kad nuo 2018 m. birželio 23 d. policijos pareigūnai neteisėtai ir nepagrįstai nakties metu lankėsi Pareiškėjo namuose.

11. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje ne kartą konstatavo, kad konstitucinis *proporciumo principas* yra vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų, kuris suponuoja tai, kad nustatant teisinius apribojimus ir atsakomybę už teisės pažeidimus privalu paisyti protingumo reikalavimo, taip pat proporciumo principo; už teisės pažeidimus *valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti.*

Atkreiptinas dėmesys, kad proporciumo principo svarba yra pripažįstama ir policijos pareigūnų veikloje, t. y., Policijos įstatyme yra įtvirtinta, kad pareigūnai, vykdydami savo funkcijas, ***privalo vadovautis pagarbos žmogaus teisėms, humanizmo, proporciumo principais*** (šios pažymos 7.1 punktas).

Kartu pažymėtina, kad policijos pareigūnų naudojimas savo teisėmis visais atvejais turi būti pagrįstas *konkrečiais* motyvais, įvertinant kiekvienai situacijai reikšmingas aplinkybes, nes, priešingu atveju, būtų sudarytos prielaidos peržengti teisės aktais jiems suteiktų įgaliojimų ribas.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnai Pareiškėjo buvimo namuose nakties metu faktą nuo 2018 m. kovo 27 d. iki 2018 m. liepos 20 d. tikrino beveik kiekvieną naktį; jei kažkurią naktį / kelias naktis patikrinimas neįvykdavo, kitą naktį policijos pareigūnai Pareiškėjo namuose apsilankydavo du kartus (šios pažymos 5.4 punktas). Kaip minėta, Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnų teigimu, jie nakties metu lankėsi Pareiškėjo namuose, nes tokia jų teisė yra nustatyta teisės aktuose ir „atsižvelgiant į jo polinkį daryti teisės pažeidimus ir nusikalstamas veikas“. Tokie policijos pareigūnų veiksmai ir jų pagrindimas kelia abejonių, nes Seimo kontrolieriui nebuvo pateikta informacija, kad policijos pareigūnai turėjo *konkrečių duomenų ar objektyvių priežasčių manyti, kad Pareiškėjas užsiima arba ketina užsiimti nusikalstama veikla, kas pateisintų tokį dažną jo lankymą nakties metu.* Dėl šios priežasties konstatuotina, kad Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnai Pareiškėjo namuose lankėsi neproporcingai dažnai.

12. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepagrįstai itin dažnai nakties metu lankantis Pareiškėjo gyvenamojoje vietoje, yra pagrįsta.

13. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 6 punktas), probacija yra sąlyginė alternatyva paskirtai laisvės atėmimo bausmei, kurią *vykdo probacijos tarnybos* pagal individualų probuojamojo priežiūros planą; šiame plane nustatomi probuojamojo resocializacijos ilgalaikiai tikslai, priemonės ir jų įgyvendinimo terminai, priemonės, padėsiančios probuojamajam įvykdyti probacijos sąlygas, ir jų įgyvendinimo terminai, probuojamojo *elgesio kontrolės priemonės ir jų vykdymo intensyvumas* ir kt.

Nagrinėjamu atveju Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnai kontroliuodami, kaip Pareiškėjas laikosi teismų sprendimais nustatyto įpareigojimo, iš dalies vykdė tapačias funkcijas kaip ir probacijos tarnyba, t. y., pasirinktu intensyvumu vykdė Pareiškėjo elgesio kontrolę nakties metu lankydami jį gyvenamojoje vietoje.

Svarbu pažymėti, kad probacija turi būti orientuota į ilgalaikį poveikį ir pozityvių elgesio modelių skatinimą, kurio rezultatai bus juntami ir pasibaigus probacijai, o ne tik į lankymąsi probuojamojo namuose, kuris pats savaime vertintinas kaip kišimasis į privačią asmenų erdvę – ne vien tik į pačių probuojamųjų, bet ir į kartu gyvenančių asmenų.

Siekiant, kad elgesio kontrolės priemonė – lankymasis probuojamojo namuose – būtų *planuota, proporcinga siekiamam tikslui ir taikoma tik tada, kai tai yra būtina*, Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriui Virginijui Kulikauskui

ir policijos generaliniam komisarui Renatui Poželai rekomenduotina suderinti / sukoordinuoti pavaldžių institucijų veiksmus (jei reikalinga, inicijuoti susitarimus ir / arba teisės aktų pakeitimus), kad ateityje asmenų probaciją vykdytų probacijos tarnybos, o probuojamųjų elgesys būtų kontroliuojamas tokiu dažniu bei priemonėmis, kurie yra nustatyti individualiuose probuojamųjų planuose, išskyrus atvejus, kai nuo jų yra būtina nukrypti dėl objektyvių priežasčių, o turintys įgaliojimus naudoti prievartą policijos pareigūnai būtų pasitelkiami tik tada ir tiek, kiek yra reikalinga.

### **Dėl PD ir Kauno AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi**

#### *Skundo dalies tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės*

14. Kauno AVPK atsakyme ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

14.1. „Pil. X [...] dėl jo manymu neteisėtų policijos pareigūnų veiksmų (jo tikrinimų nakties metu gyvenamojoje vietoje [...]) 2018-04-05 kreipėsi į Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato [...] Jonavos rajono policijos komisariatą [...]. [...] Pareiškėjas 2018-04-11 analogišku prašymu [...] vėl kreipėsi į Kauno apskr. VPK Jonavos r. PK. Pareiškėjas 2018-05-03 analogišku skundu kreipėsi į Kauno apygardos prokuratūrą, kuri jo skundą nagrinėti dalyje dėl galbūt neteisėtų policijos pareigūnų veiksmų persiuntė Kauno apskr. VPK [...]“

14.2. „Pareiškėjui į jo 2018-04-05 skundą ir 2018-04-11 prašymą buvo atsakyta Kauno apskr. VPK Jonavos r. PK 2018-04-13 raštu Nr. 20-S-27287(1.16). Į Pareiškėjo 2018-05-03 skundą [...] atsakyta Kauno apskr. VPK Imuniteto valdybos Vidaus tyrimų skyriaus (toliau – IV VTS) 2018-05-29 raštu Nr. 20-S-37036(1.16E). Kauno apskr. VPK Jonavos r. PK 2018-04-13 raštas [...] Pareiškėjui išsiųstas paštu ir elektroniniu paštu, Kauno apskr. VPK IV VTS 2018-05-29 raštas [...] išsiųstas Pareiškėjui elektroniniu paštu (raštas pasirašytas saugiu elektroniniu parašu).“

14.3. Kauno AVPK Jonavos rajono PK 2018 m. balandžio 13 d. rašte Nr. 20-S-27287(1.16) nurodoma, kad policijos pareigūnai nakties metu lanko Pareiškėją jo gyvenamojoje vietoje vykdydami teismų sprendimus ir vadovaudamiesi Policijos įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatomis.

14.4. „Pareiškėjo skundų nagrinėjimas vyko vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. 1V-308 [...] patvirtinto Tarnybinių patikrinimų atlikimo, tarnybinių nuobaudų pareigūnams skyrimo ir panaikinimo, sprendimų dėl pareigūnų, atleistų iš vidaus tarnybos, pripažinimo padariusiais tarnybinių nusižengimą ir dėl tarnybinių nuobaudų, kurios turėtų būti jiems skirtos, priėmimo tvarkos aprašo nuostatomis. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra suformulavęs nuoseklią praktiką [...], kad tarnybinis patikrinimas nėra laikomas asmens galbūt pažeistų teisių gynimo būdu, nes jo išvados gali sukelti teisinės pasekmes tik tikrinamam pareigūnui, o asmens (pareiškėjo, pranešėjo ir pan.) teisėms ir teisėtiems interesams jos įtakos nedaro. [...]. Administracinių teismų praktikoje įtvirtinta, kad nors piliečiams suteikiama teisė inicijuoti tarnybinių patikrinimų atlikimą, tačiau jie neturi teisės apskūsti tokių patikrinimų išvadų ar vadovų, turinčių teisę skirti nuobaudas, sprendimų (tokia teisė suteikta tikrinamiems pareigūnams). Asmenys, inicijavę tarnybinio patikrinimo atlikimą, pagal bendruosius gero administravimo principus įgyja tik teisę būti informuoti apie konkretaus tarnybinio patikrinimo rezultatus. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pareiškėjui pateiktuose atsakymuose nebuvo nurodyta jų apskundimo tvarka.“

14.5. „[...] kiekvienas policijos pareigūnas ant tarnybinės uniformos privalomai segi lentelę su pavarde. Kauno apskr. VPK IV VTS atlikto tyrimo metu negauta duomenų, kad Kauno apskr. Jonavos r. PK pareigūnai, bendraudami su Pareiškėju, būtų neprisistatę. [...]. Duomenys apie Pareiškėją tikrinusius pareigūnus jam nebuvo pateikti, vadovaujantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo [...] nuostatomis, kadangi jis nepateikė informacijos, kokių tikslu yra prašomi šie duomenys.“

15. Seimo kontrolierius 2018 m. liepos 12 d. raštu Nr. 4D-2018/1-864/3D-1907 kreipėsi į PD, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2018 m. liepos 23 d. Seimo kontrolierius gavo 2018 m. liepos 19 d. PD raštą Nr. 5-S-6828.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

15.1. „[...] Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos [...] Imuniteto valdybos 2018-07-04 rašto Nr. 5-S-6319, kuriuo X [...] atsakyta į jo 2018-06-13 skundą, [...] elektroninė forma Pareiškėjui išsiųsta skunde nurodytu elektroninio pašto adresu, popierinė dokumento forma – registruotu paštu Pareiškėjo gyvenamosios vietos adresu.“

15.2. Ištyręs 2018 m. birželio 13 d. Pareiškėjo skundą dėl Kauno AVPK Jonavos rajono PK vilkinimo pateikti informaciją PD pažeidimų nenustatė.

15.3. „[...] pagal teismų suformuotą praktiką, policijos įstaigų raštai (atsakymai) apie skundų ir pranešimų dėl policijos pareigūnų veiksmų tyrimo rezultatus yra tik informacinio pobūdžio dokumentai, kurie nesukelia ir negali sukelti pareiškėjams jokių teisinių pasekmių, todėl pastarieji neturi teisės jų skųsti. [...]. Atkreipiame dėmesį, kad analogiškai argumentai buvo nurodyti ir Pareiškėjui išsiųstame Policijos departamento Imuniteto valdybos 2018-07-04 rašte [...]“

### ***Skundo dalies tyrimui reikšmingi teisės aktai***

16. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ; įstatymo redakcija, galiojusi nuo 2018 m. balandžio 2 d. iki 2018 m. liepos 16 d.):

16.1. *1 straipsnis „Istatymo paskirtis“* – „Šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje“;

16.2. *3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. [...]“;

16.3. *8 straipsnis „Individualaus administracinio akto bendrieji reikalavimai ir pranešimas apie individualaus administracinio akto priėmimą“* – „Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, o taikomos poveikio priemonės (licencijos ar leidimo galiojimo panaikinimas, laikinas uždraudimas verstis tam tikra veikla ar teikti paslaugas, bauda ir kt.) turi būti motyvuotos. 2. Individualiame administraciniame akte turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos ir nurodyta akto apskundimo tvarka. [...]“;

16.4. *14 straipsnis „Prašymų ir skundų nagrinėjimas“* – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė. [...]“;

16.5. *19 straipsnio „Administracinė procedūra ir jos dalyviai“ 1 dalis* – „Administracinė procedūra – pagal šį įstatymą viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto veiksmais, neveikimu ar administraciniais

sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą“;

16.6. 36 straipsnis „Administracinės procedūros sprendimo apskundimas“ – „Asmuo turi teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinės procedūros sprendimą savo pasirinkimu administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui įstatymų nustatyta tvarka.“

17. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – TGI; įstatymo redakcija, galiojusi nuo 2017 m. balandžio 1 d. iki 2018 m. rugsėjo 1 d.):

17.1. 2 straipsnis „Įstatymo taikymas“ – „1. Šis įstatymas taikomas valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, įmonėms ir viešosioms įstaigoms, finansuojamoms iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgaliotoms atlikti viešąjį administravimą arba teikiančioms asmenims viešąsias ar administracines paslaugas ar vykdančioms kitas viešąsias funkcijas, įskaitant bibliotekas, muziejus ir valstybės archyvus (toliau – institucijos). Šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 6 punktą taip pat taikomas įmonėms ir viešosioms įstaigoms, kurių savininkė arba bent viena iš dalininkių yra valstybė ar savivaldybė, akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kuriose valstybei arba savivaldybei priklauso daugiau kaip 50 procentų balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, joms skelbiant informaciją apie savo darbuotojų darbo užmokestį šio įstatymo nustatyta tvarka. [...]“;

17.2. 4 straipsnis „Institucijos pareiga teikti dokumentus pareiškėjams“ – „1. Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus. [...]“;

17.3. 6 straipsnis „Dokumentų teikimo principai“ – „Institucija, teikdama dokumentus, vadovaujasi šiais principais: 1) dokumentų išsamumo – pareiškėjui turi būti pateikti visi pagal teisės aktus teiktini jo prašymo turinį atitinkantys dokumentai; 2) dokumentų tikslumo – pareiškėjui teikiami dokumentai turi atitikti institucijos disponuojamus dokumentus; 3) teisėtumo – institucijos veiksmai teikiant dokumentus grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais norminiais teisės aktais; 4) objektyvumo – institucijos darbuotojai, teikdami dokumentus, turi būti nešališki ir objektyvūs; 5) pagalbos – pareiškėjams teikiama pagalba įgyvendinant teisę gauti dokumentus; 6) dokumentų prieinamumo – sudaromos palankios sąlygos pareiškėjams naudoti dokumentus neatsižvelgiant į jų veiklos tikslus ir teisinę formą, o prireikus nustatomos tik būtiniausios teisinės, techninės ir (arba) finansinės dokumentų teikimo pareiškėjams sąlygos; 7) abipusio naudojimo – institucija pareiškėjui pateiktus dokumentus prireikus toliau pati juos naudoja“;

17.4. 15 straipsnis „Atsisakymas pateikti dokumentus“ – „1. Institucija atsisako pateikti pareiškėjui dokumentus, jeigu: 1) tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tų pačių dokumentų, kurie jam jau buvo pateikti; 2) prašomi dokumentai yra paskelbti institucijos interneto svetainėje, visuomenės informavimo priemonėse, taip pat naudojant elektronines priemones; tokiu atveju per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos pareiškėjui nurodomas jų paskelbimo šaltinis; 3) pagal pareiškėjo prašymą reikėtų specialiai adaptuoti, apdoroti ar kitaip perdirbti dokumentus ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; 4) šio įstatymo 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka paprašius patikslinti ir (ar) papildyti prašymą, pareiškėjas jo nepatikslina arba patikslinto prašymo turinys yra nekonkretus; 5) institucija prašomų dokumentų tvarkymą nutraukė pasikeitus institucijos funkcijoms; 6) nėra galimybės nustatyti pareiškėjo tapatumo; 7) pareiškėjas kreipiasi dėl dokumentų, kurių teikimui šio įstatymo nuostatos netaikomos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais. 2. Jeigu institucija nustato šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui pagrindus, ji per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui. Nustačiusi, kad yra pagrindas atsisakyti pateikti jam dokumentus, institucija kitą darbo dieną nuo sprendimo priėmimo



apie tai privalo pranešti pareiškėjui, nurodyti teisinį pagrindą ir informuoti apie šio sprendimo apskundimo tvarką. [...].“

18. Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatai, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 98:

18.1. *1 dalis* – „Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas) yra vidaus reikalų centrinė įstaiga, kurios paskirtis – organizuoti policijos veiklą, siekiant užtikrinti asmens, visuomenės saugumą ir viešąją tvarką“;

18.2. *10 dalis* – „Policijos departamento veiklos tikslai yra organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti policijos uždavinių vykdymą, taip pat organizuoti ir įgyvendinti pavaldžių policijos įstaigų valdymą“;

18.3. *11 dalis* – „Policijos departamentas, siekdamas jam nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas: [...] 5. atlieka tarnybinių nusižengimų, darbo drausmės pažeidimų policijos įstaigose tyrimą, kaupia, tvarko ir analizuoja informaciją apie policijos įstaigų personalo veiklos teisėtumo pažeidimus, numato ir vykdo jų prevencijos priemones; [...] 13. nagrinėja asmenų pranešimus, prašymus ir skundus, teikia jiems informaciją; [...].“

19. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės):

19.1. *25 punktas* – „Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos“;

19.2. *35 punktas* – „Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį: [...] 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys“;

19.3. *38 punktas* – „Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

20. Tarnybinių patikrinimų atlikimo, tarnybinių nuobaudų pareigūnams skyrimo ir panaikinimo, sprendimų dėl pareigūnų, atleistų iš vidaus tarnybos, pripažinimo padariusiais tarnybinių nusižengimų ir dėl tarnybinių nuobaudų, kurios turėtų būti jiems skirtos, priėmimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. 1V-308 (teisės akto redakcija, galiojusi nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2019 m. vasario 12 d.):

20.1. *1 punktas* – „Tarnybinių patikrinimų atlikimo, tarnybinių nuobaudų pareigūnams skyrimo ir panaikinimo, sprendimų dėl pareigūnų, atleistų iš vidaus tarnybos, pripažinimo padariusiais tarnybinių nusižengimų ir dėl tarnybinių nuobaudų, kurios turėtų būti jiems skirtos, priėmimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) reglamentuoja tarnybinių patikrinimų dėl vidaus tarnybos sistemos pareigūnų (toliau – pareigūnai) padarytų tarnybinių nusižengimų bei pareigūno vardą žeminančių veikų (toliau – tarnybiniai nusižengimai) atlikimo bei Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto (toliau – Statutas) nustatytų tarnybinių nuobaudų skyrimo ir panaikinimo pareigūnams tvarką. Tvarkos aprašas taip pat taikomas, kai pareigūnas, apie kurio galimą tarnybinių nusižengimą gauta oficiali informacija arba dėl kurio pradėtas tarnybinis patikrinimas, perkeliamas į pareigas kitoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje arba kai pareigūnas, apie kurio galimą tarnybinių nusižengimą gauta oficiali informacija arba dėl kurio pradėtas tarnybinis

patikrinimas, atleidžiamas iš vidaus tarnybos (netenka pareigūno statuso). Tvarkos aprašas taip pat taikomas ir tarptautinės institucijos ar humanitarinės pagalbos teikimo misijoje, specialiojoje misijoje, taip pat Jungtinių Tautų, kitų tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos, užsienio valstybių operacijoje ir misijose (toliau – misijos) dalyvaujantiems pareigūnams dėl jų padarytų misijos personalo disciplinos pažeidimų, jeigu dalyvavimo konkrečioje misijoje tvarką reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta, kad dalyvaujančio misijoje pareigūno tarnybinės atsakomybės klausimo sprendimas perduodamas valstybės, kuriai atstovauja pareigūnas, atitinkamoms institucijoms ar įstaigoms, bei dėl misijos buvimo vietoje šių pareigūnų tarnybinių nusizengimų, padarytų nesilaikant jiems privalomų Lietuvos Respublikos teisės aktų“;

20.2. 2 punktas – „Pagrindinis Tvarkos aprašo tikslas – sudaryti sąlygas išsamiai ir nešališkai ištirti pareigūno tarnybinio nusizengimo aplinkybes, priežastis ir sąlygas, nustatyti kaltus pareigūnus bei siekti tarnybinės drausmės stiprinimo ir tarnybinių nusizengimų prevencijos.“

21. Kauno AVPK nuostatų, patvirtintų Lietuvos policijos generalinio komisaro 2008 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 5-V-300:

*III skyriaus „Funkcijos“ 15.13 punktas – „[Kauno AVPK] Organizuoja asmenų pasiūlymų, pareiškimų, pranešimų, prašymų ir skundų nagrinėjimą, imasi priemonių nustatytiems trūkumams pašalinti.“*

### ***Skundo dalies tyrimo išvados***

22. Skunde nurodoma, kad nei Kauno AVPK, nei PD savo atsakymuose nepaaiškino, kodėl Pareiškėją nakties metu intensyviai lanko policijos pareigūnai, nepateikė jį lankusių policijos pareigūnų vardų ir pavardžių, minėti atsakymai išsiųsti elektroniniu paštu, tačiau nepasirašyti saugiu elektroniniu parašu, nenurodyta šių atsakymų apskundimo tvarka.

23. Seimo kontrolierius nustatė, kad:

23.1. 2018 m. balandžio 5 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Kauno AVPK Jonavos rajono PK *prašydamas įvertinti* policijos pareigūnų veiksmus, galimai nepagrįstai itin dažnai nakties metu lankantis jo namuose. 2018 m. balandžio 11 d. Pareiškėjas raštu kreipėsi į Kauno AVPK Jonavos rajono PK *prašydamas pateikti informaciją*, susijusią su policijos pareigūnų apsilankymais jo namuose nakties metu. 2018 m. gegužės 3 d. Pareiškėjas *pateikė skundą* Kauno apygardos prokuratūrai. Skundo dalis, kurioje buvo nurodomos tapačios aplinkybės kaip ir 2018 m. balandžio 5 d. skunde ir 2018 m. balandžio 11 d. prašyme, buvo persiūsta nagrinėti Kauno AVPK. Į 2018 m. balandžio 5 ir 11 dienų Pareiškėjo kreipimuisi Kauno AVPK Jonavos rajono PK atsakė 2018 m. balandžio 13 d. raštu Nr. 20-S-27287(1.16), o į 2018 m. gegužės 3 d. Pareiškėjo kreipimąsi Kauno AVPK Imuniteto valdybos Vidaus tyrimų skyriaus pareigūnai atsakė 2018 m. gegužės 29 d. raštu Nr. 20-S-37036(1.16E);

23.2. 2018 m. birželio 13 d. Pareiškėjas su skundu kreipėsi į Seimo kontrolierių dėl Kauno AVPK vilkinimo pateikti informaciją; 2018 m. birželio 25 d. Seimo kontrolieriaus raštu Nr. 4D-2018/1-794/3D-1748 minėtas Pareiškėjo skundas buvo persiūstas nagrinėti kompetentingai institucijai, t. y., PD; į 2018 m. birželio 13 d. Pareiškėjo skundą buvo atsakyta 2018 m. liepos 4 d. PD raštu Nr. 5-S-6319.

24. Apibendrinant tai, kas buvo nustatyta, konstatuotina, kad Pareiškėjas Kauno AVPK ir PD pateikė vieną prašymą dėl informacijos pateikimo (2018 m. balandžio 11 d.) ir tris skundus dėl policijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) (2018 m. balandžio 5 d., 2018 m. gegužės 3 d. ir 2018 m. birželio 13 d.).

24.1. **Dėl Pareiškėjo prašymo**

TGIĮ 2 straipsnyje nustatyta, kad *valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, kurioms*

*taikomos TGIĮ nuostatos* – tai atstovaujamosios, valstybės vadovo, vykdomosios, teisminės valdžios institucijos, *teisėsaugos institucijos* ir įstaigos, audita, kontrolę (priežiūrą) atliekančios institucijos ir įstaigos, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, kurios finansuojamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir kurioms Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka yra suteikti viešojo administravimo įgaliojimai, įmonės ir įstaigos, teikiančios asmenims viešąsias paslaugas; taip pat valstybės ir savivaldybių įmonės, viešosios įstaigos, kurių savininkė arba bent viena iš dalininkių yra valstybė ar savivaldybė, akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės, kuriose valstybei arba savivaldybei priklauso daugiau kaip 50 procentų balsų visuotiniame akcininkų susirinkime, kai jos teikia informaciją apie savo darbuotojų darbo užmokestį šio įstatymo nustatyta tvarka.

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 17.2 punktas), *kiekvienas asmuo turi teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų*, ypač, kai ji yra susijusi su pačiu asmeniu. Ši informacija yra teikiama TGIĮ nustatyta tvarka.

TGIĮ 15 straipsnyje yra nurodytas baigtinis sąrašas pagrindų, kuriems esant įstaigos turi teisę atsisakyti teikti pareiškėjams jų prašomą informaciją, t. y. jeigu pagal pareiškėjo prašymą reikėtų sukurti dokumentus ar informacijos rinkmenas ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; prašymo turinys yra nekonkretus; tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tos pačios informacijos; prašoma informacija jau buvo viešai paskelbta; įstaiga tam tikros informacijos rinkimą ir tvarkymą nutraukia pasikeitus įstaigos funkcijoms, ir kt. Be to, visais atvejais, *jeigu įstaiga atsisako pateikti informaciją, pareiškėjui išsiunčiamas apie tai pranešimas, kuriame nurodoma atsisakymo priežastis ir sprendimo apskundimo tvarka*. Toks pranešimas turi būti išsiųstas per 4 darbo dienas nuo pareiškėjo prašymo suteikti informaciją gavimo įstaigoje dienos.

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 16.4, 19 punktai) institucija nagrinėja pareiškėjo prašymą ir *pareiškėjui pateikia atsakymą pagal jo turinį* arba atsisako patenkinti minėtą prašymą ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. *Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką*, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-uos) gali būti pateiktas skundas.

Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad Kauno AVPK, nagrinėdamas 2018 m. balandžio 11 d. Pareiškėjo prašymą dėl informacijos, susijusios su policijos pareigūnų apsilankymais jo namuose nakties metu, pateikimo, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalėjo laikytis TGIĮ ir Taisyklių nuostatų:

24.1.1. Kauno AVPK pareigūnams raštu atsakant į Pareiškėjo 2018 m. balandžio 11 d. kreipimąsi, kuriame buvo prašoma pateikti policijos pareigūnų, nakties metu lankiusių jį gyvenamojoje vietoje, vardus ir pavardes, jie nebuvo nurodyti; anot Kauno AVPK pareigūnų, Pareiškėjui prašoma informacija nebuvo pateikta, nes tai galimai pažeistų asmens duomenų apsaugą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas; be to, Kauno AVPK nuomone, minėti vardai ir pavardės Pareiškėjui turėjo būti žinomi, nes policijos pareigūnai prie tarnybinės uniformos buvo prisisegę lenteles su pavardėmis, duomenų, kad minėti pareigūnai jam neprisistatė, nebuvo gauta. Vertintina, kad šiai Kauno AVPK pozicijai pritarė ir PD pareigūnai, nes jie neižvelgė jokių Kauno AVPK pareigūnų padarytų pažeidimų, nepateikiant Pareiškėjui jo prašomų duomenų.

Seimo kontrolierius konstatuoja, kad šios Kauno AVPK pareigūnų nurodytos informacijos nepateikimo priežastys neatitinka TGIĮ 15 straipsnyje įtvirtintų atsisakymo pateikti informaciją teisinių pagrindų. Nėra aišku, dėl kokių priežasčių Pareiškėją lankiusių policijos pareigūnų vardai ir pavardės negalėjo būti jam pateikti raštu, jei buvo vertinama, kad Pareiškėjui jie jau buvo žinomi. Be to, kad Pareiškėjui nebuvo nurodytas aiškus atsisakymo pateikti jam prašomą informaciją teisinis pagrindas, jis nebuvo informuotas ir apie Kauno AVPK pareigūnų sprendimo atsisakyti ją teikti apskundimo tvarką, nors TGIĮ ir Taisyklėse yra aiškiai įtvirtinta, kad tai padaryti yra privaloma;

24.1.2. Kauno AVPK ir PD pareigūnai savo atsakymuose į / dėl 2018 m. balandžio 11 d. Pareiškėjo prašymą / prašymo dėl informacijos pateikimo jam paaiškino, kad jo namuose nakties metu policijos pareigūnai lankosi vadovaudamiesi jiems Policijos įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtinta teise ir vykdydami teismų sprendimais Pareiškėjui paskirto įpareigojimo būti gyvenamojoje vietoje nuo 22 iki 6 valandos kontrolę. Šioje pažymoje konstatuota (šios pažymos 10, 11 punktai), kad *Policijos įstatymo nuostatos ir teismo sprendimai* formaliai pagrindžia tik dalies Kauno AVPK Jonavos rajono PK policijos pareigūnų atliktų Pareiškėjo patikrinimų teisėtumą, tačiau *nepateisina itin dažno* jų lankymosi Pareiškėjo gyvenamojoje vietoje nakties metu; atsižvelgiant į tai, kad *Pareiškėjas* Kauno AVPK ir PD *prašė atskleisti intensyvaus policijos pareigūnų lankymosi jo namuose nakties metu priežastis*, vertintina, kad minėtų pareigūnų atsakymai pateikti pažeidžiant TGIĮ ir Taisyklių nuostatas, t. y., Pareiškėjui neatsakyta pagal prašymo turinį, nebuvo pateikta jo prašoma informacija, nenurodytas atsisakymo ją pateikti teisinis pagrindas bei Kauno AVPK pareigūnų sprendimo atsisakyti teikti informaciją apskundimo tvarka.

#### 24.2. *Dėl Pareiškėjo skundu*

Viešojo administravimo subjektas yra saistomas gero viešojo administravimo principo, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų. Atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdamas administracinę procedūrą, reikalauja, jog valstybės institucija, priimdama sprendimą, imtūsi visų įmanomų priemonių įvertinti visas reikšmingas aplinkybes ir sprendimą pagrįsti faktais, argumentais, įrodymais, teisės normomis. Šis principas apima ne tik teisę į pagrįsto sprendimo priėmimą, bet ir teisę efektyviai ginti (įgyvendinti) savo teises, pareigą išaiškinti administracinio akto apskundimo tvarką. Individualus administracinis aktas, kuriame neišaiškinama jo apskundimo tvarka, neatitinka ir gero viešojo administravimo principo.

Seimo kontrolierius savo praktikoje dažnai susiduria su atvejais (skunduose Nr. 4D-2018/1-1291, 4D-2018/1-1702, 4D-2019/1-142 ir kt.), kai asmenų kreipimaisi dėl *viešojo administravimo subjekto*, t. y., ir PD, policijos įstaigos arba pareigūno, veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padaryto asmens teisių ir teisėtų interesų pažeidimo yra nagrinėjami taikant ne administracines, o tarnybinio nusižengimo tyrimo procedūras. Pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuluotą praktiką tarnybinis patikrinimas nėra laikomas asmens galbūt pažeistų teisių gynimo būdu, nes jo išvados gali sukelti teises pasekmes tik tikrinamam asmeniui, o asmens (pareiškėjo, pranešėjo ir kt.) teisėms ir teisėtiems interesams įtakos neturi. Tai reiškia, kad asmuo (pareiškėjas, pranešėjas ir kt.), kuris kreipėsi į kompetentingus asmenis / institucijas / įstaigas dėl policijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) ir jo skundas buvo išnagrinėtas taikant tarnybinio nusižengimo tyrimo procedūras, neturi teisės skųsti jam pateikto atsakymo taip, kaip tai yra nustatyta viešąjį administravimą reglamentuojančiuose teisės aktuose, o kartu netenka ir galimybės ginti savo pažeistas teises bei įgyvendinti konstitucinę teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją arba teismą.

PD yra vidaus reikalų centrinė įstaiga, kurios paskirtis – organizuoti policijos veiklą, siekiant užtikrinti asmens, visuomenės saugumą ir viešąją tvarką. PD, siekdamas jam nustatytą veiklos tikslų, be kita ko, nagrinėja asmenų pranešimus, prašymus ir skundus, teikia jiems informaciją. Pareiga organizuoti asmenų pasiūlymų, pareiškimų, pranešimų, prašymų ir skundų nagrinėjimą yra įtvirtinta ir Kauno AVPK policijos pareigūnams (šios pažymos 21 punktas). Nagrinėdami pareiškėjų skundus Kauno AVPK ir PD, kaip viešojo administravimo subjektai, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis *VAI nuostatų ir viešojo administravimo srityje taikomų principų*.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2018 m. balandžio 5 d. Pareiškėjas, kaip mažamečių vaikų atstovas pagal įstatymą, raštu kreipėsi į Kauno AVPK Jonavos rajono PK *skųsdamasis policijos pareigūnų itin dažnais apsilankymais jo namuose nakties metu, nes tai pažeidžia jo mažamečių vaikų interesus, t. y., trikdė jų poilsį*. 2018 m. gegužės 3 d. Pareiškėjas su tapataus turinio skundu kreipėsi į Kauno apygardos prokuratūrą. Šis skundas buvo persiųstas Kauno AVPK nagrinėti pagal

kompetenciją. 2018 m. birželio 13 d. Pareiškėjas pateikė Seimo kontrolieriui skundą dėl *policijos pareigūnų vilkinimo pateikti atsakymus į jo kreipimuisis, t. y., jo VAI įtvirtintos teisės gauti atsakymus pažeidimo*. Šis skundas buvo persiustas PD nagrinėti pagal kompetenciją. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Pareiškėjas skundėsi dėl policijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), *turinčių tiesioginę neigiamą įtaką jo ir kartu su juo gyvenančių mažamečių vaikų teisėms*, todėl jų teisėtumas ir pagrįstumas turėjo būti vertinamas taikant ne tarnybinio nusižengimo tyrimo, o administracinę procedūrą, t. y., Pareiškėjo pirmiau minėti skundai turėjo būti išnagrinėti vadovaujantis VAI nuostatomis ir dėl jų turėjo būti priimti administraciniai sprendimai.

Seimo kontrolierius pažymi, kad viešojo administravimo subjektai (nagrinėjamu atveju – Kauno AVPK ir PD) priimdami administracinius sprendimus, *turėsiančius įtakos besikreipiančiojo teisėms bei pareigoms*, juose turėjo nurodyti tokius duomenis, iš kurių, be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų) ir laiko sąnaudų, pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai institucijai ir per kokį terminą (nurodant, ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas. Pateikto atsakymo apskundimo tvarkos neišaiškinimas nesiderina su VAI 8 straipsnyje įtvirtintais individualaus administracinio akto bendraisiais reikalavimais, geru viešojo administravimu bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją ar teismą. Tiek Kauno AVPK, tiek PD pripažino, kad Pareiškėjo skundus nagrinėjo taikydami tarnybinio nusižengimo tyrimo, o ne administracinę procedūrą, todėl jų raštuose, kurie buvo pateikti Pareiškėjui, nebuvo nurodyta jų apskundimo tvarka. Tai reiškia, kad Kauno AVPK 2018 m. balandžio 13 d. raštas Nr. 20-S-27287(1.16) ir 2018 m. gegužės 29 d. raštas Nr. 20-S-37036(1.16E) bei PD 2018 m. liepos 4 d. raštas Nr. 5-S-6319 buvo pateikti nesilaikant VAI nuostatų, reglamentuojančių administracinę procedūrą, o raštuose nenurodžius jų apskundimo tvarkos buvo pažeisti VAI 8 straipsnyje nustatyti reikalavimai ir gero viešojo administravimo principas.

25. Kaip minėta, Pareiškėjas abejoja, ar jam pateikti Kauno AVPK ir PD atsakymai buvo tinkamai pasirašyti.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Kauno AVPK Jonavos rajono PK Pareiškėjui skirtą 2018 m. balandžio 13 d. raštą Nr. 20-S-27287(1.16) išsiuntė paštu ir elektroniniu paštu (paštu išsiustas raštas buvo su visais būtiniais rekvizitais), Kauno AVPK Imuniteto valdybos Vidaus tyrimų skyriaus 2018 m. gegužės 29 d. raštas Nr. 20-S-37036(1.16E) buvo pasirašytas saugiu elektroniniu parašu ir Pareiškėjui buvo išsiustas elektroniniu paštu. PD 2018 m. liepos 4 d. rašto Nr. 5-S-6319 elektroninė forma Pareiškėjui išsiusta skunde nurodytu elektroninio pašto adresu, o pats raštas su visais jam būtiniais rekvizitais buvo išsiustas registruotu paštu Pareiškėjo gyvenamosios vietos adresu. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Pareiškėjo nurodyti teiginiai, susiję su Kauno AVPK ir PD pareigūnų veiksmais (neveikimu), jam pateikiant tinkamai nepasirašytus raštus, nebuvo patvirtinti.

26. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl PD ir Kauno AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisis, yra pagrįsta.

Policijos generaliniam komisarui Renatui Poželai rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje PD ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnai nagrinėdami pareiškėjų prašymus dėl informacijos pateikimo vadovautųsi TGIĮ ir Taisyklių nuostatomis, o nagrinėdami asmenų skundus dėl viešojo administravimo subjekto veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padaryto asmens teisių ir teisėtų interesų pažeidimo (kai tai nesusiję su procesiniais veiksmais ir sprendimais) – VAI nuostatomis, gerojo viešojo administravimo principu ir kad jų rengiami atsakymai, kuriuose yra išdėstomi sprendimai, turėsiantys įtakos pareiškėjų teisėms ir pareigoms, būtų išsamūs, pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) bei teisės aktų normomis, visais atvejais būtų nurodyta šių atsakymų apskundimo tvarka.

## SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

27. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl Kauno AVPK Jonavos rajono PK pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepagrįstai itin dažnai nakties metu lankantis Pareiškėjo gyvenamojoje vietoje, pripažinti pagrįsta.

28. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl PD ir Kauno AVPK pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, pripažinti pagrįsta.

29. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundo dalį dėl Kauno AVPK ir PD pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai Pareiškėjui pateikiant tinkamai nepasirašytus raštus, atmesti.

## SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

30. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriui Virginijui Kulikauskui ir Lietuvos policijos generaliniam komisarui Renatui Požėlai rekomenduotina suderinti / sukoordinuoti pavaldžių institucijų veiksmus (jei reikalinga, inicijuoti susitarimus ir / arba teisės aktų pakeitimus), kad ateityje asmenų probaciją vykdytų teisės aktuose nustatytos tarnybos, o probuojamųjų elgesys būtų kontroliuojamas tokiu dažniu bei priemonėmis, kurie yra nustatyti individualiuose probuojamųjų planuose, išskyrus atvejus, kai nuo jų yra būtina nukrypti dėl objektyvių priežasčių, o turintys įgaliojimus naudoti prievartą policijos pareigūnai būtų pasitelkiami tik tada ir tiek, kiek yra reikalinga.

31. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Policijos generaliniam komisarui Renatui Požėlai rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje PD ir jam pavaldžių įstaigų pareigūnai nagrinėdami pareiškėjų prašymus dėl informacijos pateikimo vadovautųsi TGIĮ ir Taisyklių nuostatomis, o nagrinėdami asmenų skundus dėl viešojo administravimo subjekto veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padaryto asmens teisių ir teisėtų interesų pažeidimo (kai tai nesusiję su procesiniais veiksmais ir sprendimais) – VAĮ nuostatomis, gerojo viešojo administravimo principu ir kad jų rengiami atsakymai, kuriuose yra išdėstomi sprendimai, turėsiantys įtakos pareiškėjų teisėms ir pareigoms, būtų išsamūs, pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) bei teisės aktų normomis, visais atvejais būtų nurodyta šių atsakymų apskundimo tvarka.

32. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**